

ÄITI

Pekka Ervastian esitelmä 26.2.1933

Äiti on aina kaikkina aikoina ja kaikissa kansoissa ollut hyvyyden, kauneuden, rakkauden ja viisauden perikuva. Häntä on useimmissa kansoissa muistettu. On puhuttu Jumalan Äidistä ja jumaluuden äidillisestä puolesta, äidillisestä aspektista, ja monessa uskonnossa on palvottukin äitiä. Mutta tämä kaikki on johtunut osaksi todellisuudesta, siitä todellisesta elämästä, niistä olosuhteista, joissa me ihmiset täällä maan päällä elämme. Sillä kuka on lapselle kaiken hyvyyden opettaja ja kaiken rakkauden ruumistuma, ellei äiti? Kuka on lapselle kaiken viisauden lähde, ellei äiti? Lapsi kääntyy kaikissa huolissaan, kysymyksissään, äitinsä puoleen, tietäen, että äiti osaa vastata kaikkiin kysymyksiin ja hivellä surut ja huolet pois. Lapsi ottaa äidin sanat Jumalan sanoina – niinkuin sanomme – ja äidin tehtävä on lasten maailmassa arvaamattoman – jumalallisen suuri. Sentähden ovat myöskin kaikkina aikoina kaikki kansat aina käsittäneet niin, että lasten täytyy olla äidin luona, ja äiti on koti, äiti on perhe lapselle. Koti merkitsee: äiti. Ei pieni lapsi osaa ajatellakaan, että hän menee kotiin. Hän menee äitinsä luo. Äiti on koti. Ja sentähden on kuin luonnon vaatimus, että lapset ensimmäisinä vuosinaan – niinkuin vanhassa ritarijärjestelmässä oli määrätty – täytyivät saada olla äitinsä luona. Tietysti tyttäret, mutta myöskin pojat. Ei poikakaan ollut valmis miehisiin hommiin, eikä seurustelemaan miesten kassa, ennen kuin hän oli täyttänyt seitsemän vuotta. Siihen saakka hänen täytyi olla äitinsä luona oppiakseen hyvyyttä, rakkautta, kauneutta ja viisautta, sillä äiti yksin saattoi tuota kaikkea antaa. Äiti oli lempeä, hellä, hyvä,

anteeksiantavainen . . . Hän ymmärsi ja saattoi poistaa kaikki huolet ja surut. Ja äiti saattoi nostaa lastaan ylös, kun lapsi oli kompastunut elämänsä pikku tiellä. Ja kun lapsi varttui ja tuli tekemisiin toisten poikain ja miesten kanssa, silloin saattoi tulla periodi, jolloin poika ajatteli, ettei äiti voi ymmärtää kaikkia miesten tehtäviä, tarpeita ja haluja, – kun hän on nainen. Sentähden saattoi poika olla suruksi ja huoleksi äidilleen; saattoi tuottaa surua ja huolta, ja saattoi kulkea teitä, joita äiti ei sydämessään oikein hyväksynyt, mutta kuitenkin hän oli anteeksiantamusta ja ymmärtämystä täynnä. Mutta kun poika sitten tuli vanhemmaksi – jos äiti eli vielä, – hän tuli taas kuin äidin luokse. Hän ymmärsi, että äiti oli samalla viisauden lähde. Hän ymmärsi nyt, niinkuin hän lapsenakin oli ymmärtänyt, että äiti oli profetissa, sillä inspiratioissa hän tiesi, mikä oli hyvää ja viisasta. Hän näki kauemmaksi kuin mies. Sydämensä viisaudella hän ratkaisi asiat paremmin. Ja sentähden poika vanhempana miehenä asetti taas äitinsä kunniasijalle. Hän kysyi äidiltään neuvoja ja turvasi häneen vaikeissa kohdissa elämässään. Äiti oli hänelle viisauden ruumistuma. Kuta harmaammaksi äidin kiharat kävivät, sitä viisaammaksi ymmärrykseltään ja järjeltään hän kävi, sitä selvänäköisemmäksi hän kävi tulevaisuuden suhteen. Sentähden tiedämme, että kaikki maailman runoilijat ja taiteilijat ovat ylistäneet äitiä ja asettaneet korkealle. He ovat sanoneet: ellei äitiä olisi, mitä me tietäisimme rakkaudesta? Mitä mies ymmärtäisi siitä, ellei olisi nainen äitinä. – Ja itse asiassa jokainen nainen, oltuaan jonkun aikaa miehensä rakastajana, muuttuu miehensä äidiksi. Tämähän tavallisesti käy lapsen kautta. Kun hän saa lapsen – ja vaikka lapsi sitten kuolisi tai jää elämään, – hän sitten huomaa, että hänen miehensäkin on oikeastaan suuri lapsi. Hän huomaa sen selvemmin, kun hän on tullut äidiksi. Nuorena tyttönä ja rakastajana hän ei ole sitä ymmärtänyt,

mutta kun hän on tullut äidiksi, ymmärtää hän, että mies on suuri lapsi, ja että oikeastaan nainen on tässä elämässä, tässä yhteiskunnassa ja maanpäällisissä oloissa, joka osaa ylläpitää kaikkea hyvyyttä, rakkautta. Äidillä on luonnostaan vaisto puolustaa lastaan. Sekä eläinkunnassa että ihmisten kesken huomaamme sen. Sentähden materialistisuuteen taipuvat ihmiset sanovat, että se on ainoastaan luonnon vaistoa kaikki. Huomaamme, kuinka eläinkunnassa kana esimerkiksi puolustaa poikiaan kaikkia vihollisiksi luultuja vastaan. Ja samalla tavalla äiti puolustaa lastaan. Äiti tulee tiikeriksi, jos hänen lastaan uhataan. Sentähden ymmärrämme, että nainen äitinä on edustanut yhteiskunnallista järjestystä siinä suhteessa, että yhteiskuntaa, valtiota, on puolustettava vihollista vastaan. Sentähden huomaamme vielä tänä päivänä, että nainen ihailee sotaa. Ei hyökkäyssotaa, mutta että sodassa puolustetaan kotia, isänmaata, kaikkia turvattomia ja kaikkea, mitä on aikaansaatu kulttuurissa, ja sentähden nainen ihailee puolustussotaa. Tämä on naisen ja äidin luonnossa, ja sentähden äiditkin ovat ihaillleet urhoollisuutta ja rohkeutta pojissaan. Ja jos elämme semmoisessa ajassa, että meidän on jätettävä vähitellen pois sotainto, niin huomaamme, että luonnossa on äidillisessä puolessa syvä tunne oikeuden puolesta, että pitää puolustaa väkivaltaa vastaan kaikkea, mikä on pyhää. Se on äidillisessäkin luonnossa, ja sentähden emme voi odottaa, että sota maailmasta häviäisi, ennen kuin tämä luonnon vaisto on tullut voitetuksi vielä korkeamman kautta. Voimme löytää vielä korkeamman kuin puolustusvaiston, ja kun löydämme sen, voimme voittaa sodan. – Jeesus Kristushan sanoi: ”Ei pidä sotia, vaan kaikki ihmiset on voitettava uudella tavalla – rakkaudella, ei vastustamalla pahaa.“ Hänen henkensä näkyy kristikunnassa. Se on vaikuttanut vaistomaisesti kristikunnassa. Se näkyy esimerkiksi siitä, että ei – luullakseni – ole kristikunnan aikana monikaan äiti

enää ajatellut, että jospa heidän pojistaan tulisi urhoollisia sotureita, vaan ovat ajatelleet: jospa minun pojastani tulisi Jumalan armosta pappi. Se ajatus on niin monella äidillä, varsinkin kansan syvissä riveissä. Tietysti syvissä riveissä on ollut tapana, että poika jatkaa isän työtä pellolla, mutta salaisena unelmana on ollut ehkä hyvin monella äidillä semmoinen ajatus, että ”jospa minun pojastani tulisi pappi, joka tekisi työtä Jumalan valtakunnan puolesta täällä maan päällä“. Ja nyt se semmoinen ajatus ei enää innosta meidän aikamme äitiä, ja sentähden olemme semmoisessa murroskaudessa, että äitienkin on melkein vaikea tietää, mitä heidän tulee toivoa pojistaan. Tietysti ne toivovat, että pojasta tulisi niin oikea, mallikelpoinen ja hyvä ihminen kuin mahdollista, mutta eivät saa kiinni mistään määrätystä, sentähden, että he eivät usko enää sotilaan ammattiin, väkivaltaan, eivätkä myöskään usko papin ammattiin. He näkevät, että papin ammatissa on liian paljon hämärää ja vanhoillisuutta, jonka pitää poistua suuremman tiedon valon edestä. Ja he eivät tiedä, mitä heidän pitäisi toivoa pojistaan. Muinaisina aikoina juuri äideille sotamiehen kuolema tantereella, tai voittajana palaaminen, oli korkeinta ihannetta, mitä voi toivoa. Sentähden kreikkalainen äiti saattoi sanoa pojalleen, ojentaessaan kilven hänelle, hänen sotaan lähtiessään: kun palaat, niin palaa tämän alla tai tämän päällä. Siis: joko elävänä tai kuolleena – voittajana tai sankarikuoleman saaneena. Niin osasi äiti ajatella poikansa tehtävästä, sillä äiti on aina opettanut meille epäitsekästä rakkautta. Hänen on täytynyt itse sitä oppia. Kun lapsi oli pieni, oli hänen rakkautensa enemmän tai vähemmän luonnollinen, tai enemmän tai vähemmän itsekäs, persoonallisesti itsekäs. Mikäli se on ollut sitä, kun lapsi oli vielä lapsi, niin äiti on sitten saanut oppia rakkauden epäitsekkyyttä. Hän on saanut sitten paljon kärsiä poikansa puolesta, paljossa saanut kieltää itseään. Kuitenkin

hänen rakkautensa on puhdistuneena noussut yhä voimakkaammaksi. Ei se ole ollut mikään sammuva tuli, vaan se on tullut kirkkaammaksi ja loistavammaksi. Äidin rakkaus on se, joka runoilijankin mielestä antaa voiman yhteiskunnalliseen elämäämme, sillä äiti voi rakastaa poikaansa silloinkin, kun poika joutuu harhateille, – vaikka rikoksen tielle tai himojen tielle. Silloinkin, kun hänen pojastaan tulee juoppo, varas, vaikkapa murhaaja, äiti pysyy uskollisena. Hänen sydämensä menee rikki, mutta rakkaus pitää koossa ne kappaleet. Hän ei tiedä, mitä hänen tulee uskoa, mutta hän rakastaa, tuntee aina rakastavansa poikaansa. – Minä en muista sen laulun sanoja, mutta on olemassa eräs laulu, jonka kuulin vuosia sitten. Se oli äidistä ja pojasta, joka oli juopon teillä, ja äiti lauloi, että ”missä aina kulkenetkin, kaiholla ja rakkaudella sinua muistelen ja aina minun siunaukseni sinua seuraa . . .”. Siinä laulussa on tuotu ilmi juuri äidin epätsekästä rakkautta. Ja mitä se muuta on, kuin sitä rakkautta, jota meidän kaikkien täytyy vähitellen oppia. Mehän emme aina ole miehiä, jotka nyt sattumalta olemme miehiä. Mehän pukeudumme eri muotoihin ja meidän kuolemattomien sielujen on opittava rakkauden läksy. Me olemme sitä varten täällä maan päällä. Ja ensiksi meidän täytyy osata antaa anteeksi; toiseksi uskoa, toivoa; kolmanneksi lohduttaa; ja neljänneksi osata rakastaa epätsekästä kaikkia. – Meidän pyhässä kirjassamme sanotaan: ”Jumala rakasti niin paljon maailmaa, että antoi oman poikansa.” Niin, tämä Poika taas näytti meille, kuinka voi rakastaa, sillä hänen rakkautensa, jumalallinen rakkaus, ei ollut tietenkään vain siinä, että hän syntyi maan päälle ja näyttäytyi täällä, – vaan siinä, että hän osaa ottaa, aivan niinkuin selitetään ja uskotaan, meidän kaikkien huolet, synnit ja taakat päällensä, osaa kärsiä niiden kaikkien puolesta, ja kärsii kaikkea, mitä me kärsimme. Sentähden, että hän osaa sitä kaikkea kärsiä –

ymmärtää ja ottaa osaa siihen, – sen kautta meidän kärsimyksemme hieman heikkenevät. Ne kadottavat vähän julmaa voimaansa, ja jokaisen kärsimyksen perästä saattaa meille tulla valon, toivon ja lohdutuksen pilkahdus. Sen kautta, että on joku jumal-ihminen, joka ottaa osaa kaikkeen, on kaikessa mukana, mutta on semmoisena suurena, voimakkaana rakkauten voimana, sen kautta me myöskin syvimmissä kärsimyksissämme voimme ottaa vastaan Jumalan ja Jumalan valon, ja silloin eivät meidänkään kärsimyksemme ole niin toivottomia. Tämä Jumalan Poika on aina ollut olemassa. Jeesus Kristuksen kautta se tuli maan päälle; mutta aina on Kristus ollut olemassa, ja sentähden vanhoissa uskonnoissa on voitu siitä puhua. Sentähden Vanhassa Testamentissa profeetta sanoo: ”Vaikka minä rakentaisin vuoteeni helvettiin, niin Sinä olet siinä mukana.“ Siinä on, että kärsimyksen syvimässä kuilussa on Jumala mukana. Ennen kuin Kristus ilmestyi maan päälle, emme fyysillisessä tajunnassamme siitä tienneet. Emme voineet sitä tuntea liioin, elleimme olleet läpikäyneet erinäisiä kokemuksia – olleet kehittyneet. Kärsimykset olivat toivottomampia. Mutta sen perästä, kun Jumalan Pojan rakkaus on tullut fyysillisesti tiettäväksi ja Jumalan Poika on fyysillisesti ruumistunut tähän maailmaan, on jokaisella ihmisellä mahdollisuus tuntea päivätajunnassaan Jumalan läsnäoloa. Se on nykyään mahdollista. Kuta enemmän me opimme tuntemaan Jumalan läsnäoloa sydämessämme, sitä enemmän voimme voittaa pahan, ja sitä enemmän voimme voittaa sodan mahdollisuuden. Sitä helpompi on luopua sodasta. Ja koska äiti on se, joka voi tämän syvemmin ja paremmin tietää ja tuntea, niin kehitys kulkee sitä tietä, että äidit alkavat tuntea Jumalaa, että – niinkuin voisi sanoa – Madonna astuu alas maan päälle – Jumalan Äiti astuu alas maan päälle. Ja silloin nainen äitinä ei voi enää kuvitella mitään väkivaltaa, ei voi kuvitella puolustus-

takaan fyysillisessä mielessä, vaan ainoastaan turvautuu Jumalan voimaan. Silloin hän yhä selvemmin ymmärtää, että mitä hänen tulee toivoa pojastaan, on, että hänen poikansa saisi niin paljon jumalallista viisautta ja jumalallista voimaa, että se itsessään voittaa vihollisen, että vihollista ei ole silloin. Siis toisin sanoen äidin ihanne tulee olemaan "Jumalan mies", jos semmoista sanaa käytämme, mutta uudessa merkityksessä. Ei "pappi" merkityksessä, mutta paremminkin pyhitetty, nerokas runoilija, säveltäjä, taiteilija – jokin suuri ihminen, joka voi tehdä luovaa työtä. Semmoiseksi äidin ihanne muodostuu tulevaisuudessa. – Nyt oikeastaan elämme ja tulemme vielä kauan elämään semmoista aikaa, että äideillä tulee olemaan paljon kärsimystä. Heidän pitää oppia epäitsekästä rakkautta, ja sentähden tulemme näkemään, että äideistä tuntuu niinkuin heidän poikansa eivät nyt ollenkaan vastaisi heidän kuvitelmiin. Pojat eivät lähdekään kulkemaan semmoista tietä, kuin äiti on toivonut, vaan poika kulkee omia teitään, ja tuo näyttää alussa hyvin käsittämättömältä äidistä. Hän on uskonut pojastaan kaikkea hyvää. Kuinka hän ei olisi tehnyt sitä. Hän on rakastanut poikaansa pienestä pitäen ja nähnyt kaikkea kaunista, jumalallista hänessä. Ja sitten poika ei vastaakaan hänen ihanteitaan, vaan kääntyy kulkemaan tietä, josta äidillä ei ole ollut aavistustakaan. Ristiriita syntyy äidin sielussa ja hän kärsii tavattomasti. Se on tavallista meidän aikanamme jo. Se on niinkuin Jeesus sanoo Evankeliumissa, että "ihmisen viholliset ovat hänen sukulaisensa, kotiväkensä". Ja Jeesus ei tarkoita sillä ketä tahansa, vaan semmoisia poikia, jotka itse näkevät oman ihanteensa ja lähtevät sitä toteuttamaan – esimerkiksi semmoisia poikia, jotka lähtevät seuraamaan mestaria. Jeesus ajattelee tietysti niitä, jotka lähtevät hänen seuraansa, hänen mukanaan. Silloin nuo äidit, jotka ajattelivat, että heidän poikansa ovat kaiken oikeamielisyyden, hyvyiden

ruumistumia, he kauhistuvat, kun pojat lähtevät tuntemattomille teille. Mutta vasta myöhemmin he oppivat ymmärtämään, ja se tapahtuu, kun he ovat taistelleet oman taistelunsa. Evanke-liumissa on kertomus, kuinka Jeesus kerran oli opetuslastensa ympäröimänä ja joku sanoi hänelle: "tuolla ulkona ovat äitisi, veljesi, sisaresi ja tahtovat tavata sinua". Silloin Jeesus – näin päältä päältä katsoen – vastaa sydämettömästi: "Mitä tekemistä minulla on heidän kanssaan; täällä ovat veljeni ja sisareni. Te jotka olette minun kanssani, olette veljiäni ja sisariani." – Tämä tuntuu oudolta, kun sitä lukee, mutta kun ajattelemme enemmän, se on aivan niin. Kun nuori ihminen löytää elämäntehtävänsä ja liittyy niihin ihmisiin, jotka kulkevat sitä tietä, mitä hänkin tahtoo kulkea, silloin hänen omaisensa, jotka eivät ole ollenkaan seuranneet hänen pyrkimyksiään ja ponnistuksiaan itse, he kauhistuvat ja asettuvat vastaan: " – mitä sinä aiot tehdä ja mihin päin olet menossa?" Jos hän on äärettömän lahjakas ihminen, joka tahtoo tulla maalariksi, kuvanveistäjäksi t.m.s. ja on liittynyt samanlaista harrastavien ihmisten pariin, hänen kotiväkensä kauhistuu, sillä se ajattelee enemmän aina ulkonaisesti. Äitikin viisaassa rakkaudessaan ajattelee poikansa ulkonaista menestymistä elämässä, kuinka hänen pojallaan pitäisi olla kaikki hyvin elämässä. Pojan pitäisi tulla virkamieheksi ja saada hyvää palkkaa – ja mitä muuta hän on ajatellut. Äiti on luonteeltaan semmoinen ja on tottunut semmoiseen ajatukseen, että hänen poikansa täytyy menestyä ulkonaisessa elämässä, kulkemalla jotakin tuttua latua. Äiti kauhistuu, kun poika tekee jotain muuta. Hän tahtoo tehdä jotakin odottamatonta, jota äiti eikä isä ymmärrä, ja syntyy ristiriita. Sitä Jeesus tarkoittaa, että luonnostaan ovat omaiset kaikkea henkeä vastaan, kun on kysymys heidän pojastaan; kun tulevaisuus näyttää hämärältä ja epäilyttävältä, silloin äitikin kauhistuu ja saa paljon kärsiä, jos pojassa on oikeata ryhtiä,

tahtoa, paatosta, kulkea sitä hyvää palvelemaan, minkä hän on nähnyt. Kulkea sitä tietä valittamatta, vaikka äitinsäkin suree, se on pojan tehtävä. Sillä poika näyttää, että elämä suosii häntäkin. Hän ei ole tahtonut väärää, pahaa, vaan parasta ja kauneinta, mitä hän on ymmärtänyt. Ja kaikkien kärsimysten perästä äitikin ymmärtää. Silloin puhkeaa suuri riemu ja sopusointu palaa. Tämä on verrattain tavallinen ilmiö meidän aikanamme. Se ei jokaista perhettä sentään koske, mutta se ei ole vallan läpiharvinainen. Me kuljemme semmoista tulevaisuutta kohti. Uudessa vesimiehen merkissä tulee ennen kaikkea tämä nuorten ihmisten itsenäisyys näkyviin. – Tahdon sanoa, että se koskee yhtä paljon tyttöjä, mikäli heissä herää aivan yksilöllinen harrastus. Se tulee heräämään tyttöissäkin. Vaikka naisella on aina äidin suuri tehtävä, niin astumme kuitenkin semmoiseen aikaan, jolloin naisetkin tulevat yksilöllisiksi ja täytyvät totella oman yksilöllisyytensä sisintä ääntä. Sentähden tyttöjenkin elämässä tulee olemaan pyrkimystä, että he saavat aikaan ristiriitoja. Mutta eivät ne ole kuitenkaan niin särmiikkaitä kuin poikien, sentähden, että tytöt ovat pehmeämpiä ja voivat ymmärtää äitien huolia, ja lempeällä käytöksellään voivat auttaa äitiä. Mutta poika tulee tässä tapauksessa yhä kylmemmäksi; hän sulkee itseensä kaikki huolensa ja surunsa. Kun tämä ristiriita syntyy, ei hän voi mennä äitinsä luo, kuin pikku poikana aina meni. Sentähden on meidän läpikäytävä tuo kriisi. Mutta se ei ole toivoton, vaan meidän on toivottava sitä. Se tekee ihmisiä. Meidän elämämme olisi muuten niin muodin mukaista. Elämämme kulkisi vanhoja latuja, emmekä pääsisi eteenpäin koskaan. Täytyy tulla revolutio-henkeä, joka kaikkia puristaa ja ravistaa. Silloin mekin muistamme olevamme ihmisiä – yläpuolella eläimiä. – Niin on äidin asema ollut ennen, on nyt ja tulevaisuudessa tulee olemaan. Ja meidän täytyy kiittää luontoa, että on kaksi

sukupuolta – mies ja nainen. Mitä olisi elämä ilman naista, ilman äitiä, ja ilman naisen suurta kykyä olla kärsivällinen, uskollinen. Sillä nainen vetää esiin elämän aarreaitasta kaikkea pehmeintä, syvintä, auttavinta, anteeksiantavaisinta, parasta, ja paras on juuri uskollisuus. Naisella on luonnostaan suurempi mahdollisuus uskollisuuteen kuin miehellä. Tietysti kun mies on tullut ihmiseksi, silloin hänkin tulee uskolliseksi.

Nainen, joka on rakastajatar ja tahtoo lentää miehestä mieheen, hän on erikoinen ilmiö, jota myös tulee ihailta; jota ei koskaan pidä katsoa alas ja halveksia. Voi olla semmoisiakin naisia, mutta ne ovat erikoisilmiöitä. Heillä ei ole sama tehtävä, kuin yleensä äideillä. He eivät voi opettaa rakkautta, uskollisuutta, viisautta. Heillä on erikoinen tehtävä. He herättävät meissä voimakkaita, ehkä kuitenkin ohhi meneviä tunteita, että heräämme unestamme, kun olemme jo luulleet olevamme täysiä miehiä. Tulee semmoinen perhosolento ja saa meidät unohtamaan arvokkuutemme. Tämä on tapahtunut monelle kardinaalille, piispalle ja pyhälle miehelle; että emme saa ihmetellä sitä. Meidän täytyy tunnustaa, että ne naiset ovat erikoisia opettajia.

Mutta meidän ei tule katsoa äitiä, äitiyttä ja naista ainoastaan todellisuutena, vaan myöskin vertauskuvana. Koko meidän elämämme, olemassa olo täällä, on vertauskuvaa. Me olemme ikuisia olentoja. Esiinnyimme täällä kuin näyttämöllä, ollen milloin yhtä, milloin toista, ja sitten vasta alamme lukea viisauden kirjaa, kun huomaamme, että kaikki on vertauskuvaa. Sentähden äiti on vertauskuva, niinkuin isä on vertauskuva ja niinkuin poika on vertauskuva. Ja mistä ne ovat esimerkiksi vertauskuvia? Ottakaamme yksi seikka: ne ovat vertauskuvia meidän omasta psykologiastamme, meidän omasta sisällykses-tämme, sillä meissä on tämä isä, äiti ja poika. Ja kun Jeesus sanoo, että ”kukaan ei tule Isän luo, paitsi minun kauttani“,

silloin hän olisi myöskin voinut sanoa – niinkuin on joskus huomautettu, – että ”kukaan ei tule Isä-Äidin luo . . .“. Jumala on sekä isä että äiti. Kun sanotaan, että Jumala on rakkaus, viittaa se itsessään siihen, että Jumala on äiti samalla kuin isä. Sillä juuri äitiytensä on Jumalallekin opettanut rakkautta. Ja Jeesuksen sana voisi kuulua: ”Ei kukaan tule Jumalan Isä-Äidin luo kuin minun kauttani.“ Nyt käytämme usein sanskriitinkieliä nimityksiä teosofisessa kirjallisuudessa ja sanomme, että ihmisen sisäinen olemus on atma-buddhi-manas. Atma: itse, henki. Buddhi: järki, viisaus. Manas: ajatus. Ja se on tämä ihmisen sisäinen kolminaisuus, joka samalla on heijastunut itse jumalallisesta kolminaisuudesta. Atma vastaa Isää, manas – Poikaa, buddhi – Äitiä. Kun siis Jeesus sanoi: ”ei kukaan tule Isä-Äidin luo muuten kuin minun kauttani“, niin se on: ei kukaan voi tulla atma-buddhiin, kuolemattomaan henkeen ja sen ilmennykseen muuten kuin manaksen kautta, – Isä-Äitiin muuten kuin Pojan, järjen kautta. Sentähden Jeesus myöskin sanoo: ”Ylentäkää Ihmisen Poika, silloin vasta te voitte ymmärtää Isän, eli Isä-Äidin.“ Jeesus tahtoo tällä sanoa: rakkaus, todellinen, syvä, epätsekäs jumalallinen rakkaus, ei ole noin vain kuin lautaselta otettava, vaan tulee vasta, kun ihminen on nostanut järjen itsessään; Jumalan Pojan itsessään, sen korkeamman järjen, joka voi käsittää avaruuksia. Ihminen ei voi tulla rakkauteen, ei voi tulla Äitiin eikä Isään – Äitiin, viisauteen ja rakkauteen, – ellei hän ole nostanut järjen poikaa, manasta, itsessään, ja katsonut siihen. Ja silloin meidän on ymmärrettävä, että tämä järki, tämä Poika, joka on nostettava, se ei ole jokapäiväinen itsekäs ymmärryksemme. Se on meidän alempi järkemme, alempi manas, joka on ylemmän irvikuva, heijastus. Korkeampi järki on nostettava. Ja jos muistamme Paavalin sanoja, kun hän puhuu I Kor.kirjeen 13:ssa luvussa, muistamme, että kun hän on puhunut, hän lopettaa: ”Niin

pysyvät nyt usko, toivo, rakkaus, nämä kolme; mutta suurin niistä on rakkaus.“ Ja minusta tuntuu, että hänkin, Paavali, on juuri tietoinen siitä, että rakkaus, buddhi, Äiti, on yläpuolella ylempään ja alemman manaksen. Alempi manas on toivo ja ylempi – usko. Todellinen järki on siis usko, alempi – toivo. Nimittäin kaikista kaunein ihmisen alemmassa ymmärryksessä, jokapäiväisessä järjessä, on toivo; hänen toivonsa, että joskus hän saavuttaa jotakin. Se on toivo, joka on manaksen syvin ja kaunein piirre, sillä aina me voimme tässä alemmassa järjessämme toivoa. Silloin, kun toivo pettää, ovat asiat vähän hullusti. Mutta niinkuin sanotaankin, niin kauan kuin toivoa on, toivoo jotain, ja niin kauan kuin elämää on, on toivoa. Toivo pitää aina olla. Saamme aina toivoa parempaa, viisaampaa, jalompaa, ja että ihmiskunta nousee ylös itsekkyydestä ja kehittyä. Sitä osaamme tehdä alemmassa järjessämme. Usko on taas korkeamman manaksen asia; se vaatii minuuttamme jo. Usko ei ole totena pitämistä vain; usko on voimaa, tahtoa, että uskomme semmoiseen totuuteen, jonka näemme – ei vielä tässä näkyvässä – vaan henkemme silmällä. Että uskomme siihen ja uskallamme tehdä sen mukaan, sitä Jeesus tarkoitti. – Nostakaa korkeampi järki, usko, siihen totuuteen ja ihanteeseen; sillä tavalla ainoastaan, että uskotte, mitä sisimmässänne näette parasta. Mikä on totuus teidän mielestänne, siihen uskokaa, ja eläkää sen mukaan ja toimikaa. Silloin tulette Äidin luo eli buddhiin, rakkauteen, ja ymmärrätte mitä rakkaus on, ja rakkauden voima voi tulvia teihin ja voitte ymmärtää Jumalan, Isä-Äidin. Te tulette syvemmin itsenne – henki-itsenne – tuntemaan. Mutta jos te ette usko, nosta korkeampaa manasta, ettekä uskalla mitään . . . kuljette ainoastaan toivon varassa. – Tietysti nämä ovat ihmisen sisässä, mutta on maailmoita myöskin, joista ne ovat kuin heijastuksia. On kaikkia maailmoita, rakkauden maailmoita . . . , on nirvaana,

jossa on Äiti-Isä, buddhi-atma. Nirvaana, se on todellinen maailma, kuvaamatonta autuutta. Jos ihminen tulee nirvaaniin tietoon, Äidin, buddhin yhteyteen, on kehittynyt buddha, – on hän päässyt yhteyteen sen maailman kanssa, jossa hallitsee Jumalan Äiti. Hän on päässyt yhteyteen rakkauden maailman kanssa ja silloin hän on myöskin kuin Isän valtakunnan kynnyksellä. Jumalan Äidin valtakunnassa hän nousee portaita pitkin Isän valtakuntaa kohden. Syvintä henkeä, atmaa, ei voi ihminen ymmärtää ja saavuttaa ennen kuin hän on tunkeutunut äitiyden mysterioihin ja osaa rakastaa. Ennen hän ei voi tuntea Isän salaisuutta, ei voi tunkeutua syvimpään maailmaan, joka on samalla pohjaton. Siinä – Isässä – on, ei ainoastaan taivas, vaan myöskin helvetti; ei ainoastaan hyvä, vaan kaikki paha; ei ainoastaan totuus, vaan kaikki valhe. Ihminen ei voi oikealla tavalla ottaa vastaan Isän valtakuntaa ja elää siinä, ellei hän ole oppinut rakastamaan, yhtynyt Äitiin, ellei hänessä ole buddhi kehittynyt.

Pikakirj. Reino Kuosma

Esitelmä on julkaistu vihkona *Äiti*, 1944.